Κώ στας Βεργόπουλος: Εξοντώ νεται ο ασθενής, όχι η ασθένεια

Το αδιέξοδο της υφεσιακής συνταγής στη χώρα μας συμπαρασύρει και την αύξουσα κοινωνική ανυπολη ψία όχι μόνον του ελληνικού πολιτικού συστήματος, αλλά επίσης του ευρωπαϊκού, τουλάχιστον του γερμανοκρατούμενου. Κάποιοι ενοχοποιούν γι' αυτό τη «λανθασμένη δοσολογία» ανάμεσα σε ύφεση και ανάπτυξη. Ωστόσο, ενώ με ομοφωνία η πρώτη επισπεύδεται, η δεύτερη, επίσης με ομοφωνία, παραπέμπεται στο μέλλον, παρόλο που θεωρητικά όλες οι πλευρές τονίζουν την επείγουσα ανάγκη της. Οι άμεσες εξοντωτικές συνέπειες της μνημονιακής πολιτικής στη χώρα μας παραμένουν σαφείς και φανερές, εντούτοις πολλοί διερωτώνται με απεριόριστη ανησυχία «άραγε ποιος είναι ο πραγματικός στόχος» τόσο της τρόικας όσο και των επιμέρους συνιστωσών της.

Στη συνέχεια, οι ευλόγως ανησυχούντες βομβαρδίζονται με διαβεβαιώσεις περί του ελλείποντος, αναγκαίου και επερχόμενου «αναπτυξιακού» σκέλους. Ακόμη και ο διάσημος χρηματοπιστωτικός υφεσιακός ιεροκήρυκας Γιόζεφ Άκερμαν, πρόεδρος της Deutsche Bank και του Διεθνούς Χρηματοπιστωτικού Ινστιτούτου, μνημονεύει πλέον την «ανάγκη αναπτυξιακής ώθησης» για την ελληνική οικονομία. Ωστόσο, κατά πόσον το αναπτυξιακό σκέλος συμβιβάζεται με το υφεσιακό; Πόσο βάσιμη είναι η προσδοκία κάποιου αναπτυξιακού προγράμματος ικανού να αντισταθμίσει τις αρνητικές συνέπειες του προγράμματος λιτότητος που σήμερα εφαρμόζεται σε όλο και μεγαλύτερη έκταση;

Κατά πρώτον, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η ύφεση δεν είναι μια απλή παρενέργεια ή ενδεχόμενη επίπτωση από την ακολουθούμενη πολιτική λιτότητος, αλλά συνιστά το

δεδηλωμένο κεντρικό στόχο αυτής της επιλογής. Από την κλασική φιλελεύθερη οικονομική θεωρία του 18ου αιώ-να, το εξωτερικό έλλειμμα αποδίδεται σε έλλειμμα ανταγωνιστικότητος τιμών της ελλειμματικής χώρας. Η διόρθωση της ανισορροπίας υποτίθεται ότι θα γίνει με εργαλείο την ύφεση. Η πτώχευση του πληθυσμού θεωρείται θετική προϋ-πόθεση προς βελτίωση της ανταγωνιστικότητος των τιμών. Το έλλειμμα προκαλεί ύφεση και η ύφεση, με τη σειρά της, υποτίθεται ότι αποφέρει πτώση τιμών, μέχρι του σημείου να ανακτάται η χαμένη ανταγωνιστικότητα. Κατά συνέπεια, στην πορεία προς την ανταγωνιστικότητα, η ύφεση δεν είναι απλή παρενέργεια που θα μπορούσε να αποφεύγεται, αλλά θεωρείται ως αναγκαία και απαράκαμπτη θεραπευτική αγωγή προς βελτίωση της ανταγωνιστικότητος. Εάν υποτεθεί ότι παράλληλα με την υφεσιακή αγωγή εφαρμοζόταν κάποιο αναπτυξιακό σκέλος, αυτό θα ήταν μοιραίο, στο μέτρο που το δεύτερο θα ακύρωνε και θα εξουδετέρωνε τις αναμενόμενες «θετικές» συνέπειες της πρώτης. Με την ύφεση οι τιμές επιβραδύνονται, ενώ με την ανάπτυξη επιταχύνονται. Κατά πόσον, άραγε, η επιτάχυνση μπορεί να συνδυάζεται με την επιβράδυνση;

Σήμερα στη χώρα μας διαβε-βαιώνεται με επίσημο τρόπο ότι κεντρικός και δεδηλωμένος στόχος της εφαρμοζόμενης πολιτικής είναι η ύφεση και η συναφής μέσω αυτής πτώση τιμών προς ανάκτηση της ανταγωνιστικότητος. Κατά συνέπεια, δεν υπάρχει εδώ θέση για κανένα Σχέδιο Μάρσαλ για την Ελλάδα, ούτε μεγάλο ούτε μικρό, αφού κάτι τέτοιο θα βρισκόταν σε ανυπέρβλητη αντίφαση με τις σημερινές επιλογές. Σε παρόμοιες συνθήκες, η επαναλαμβανόμενη αναπτυξιακή επωδός δεν αποτελεί παρά παραπλανητικό σχήμα λόγου.

Ωστόσο, παραμένει το αρχικό ζήτημα: Σύμφωνα με το φιλελεύθερο θεώρημα, η ύφεση υποτίθεται ότι οδηγεί σε ανάκτηση ανταγωνιστικότητος και, συνεπώς, σε νέα ανάπτυξη στο μέλλον. Σε αυτή την περίπτωση, δεν χρειάζεται σήμερα αναπτυξιακό σκέλος, αλλά υποτίθεται ότι η ανάπτυξη θα ακολουθήσει αναγκαστικά αργότερα, μετά την ύφεση. Σήμερα η γερμανική πλευρά επαναλαμβάνει: «Πρώτα ύφεση και εξυγίανση μέσω αυτής, έπειτα ανάπτυξη». Ωστόσο, ο εμπειρικός απολογισμός από την οικονομική ιστορία δείχνει ότι η δυναμική της ύφεσης συμπαρασύρει τα χλωρά μαζί με τα ξερά, τις βιώσιμες επιχειρήσεις και θέσεις εργασίας μαζί με τις μη βιώσιμες. Με τη γενίκευση της ύφεσης, δεν συντελείται καμία εξυγίανση της οικονομίας ούτε, ακόμη λιγώτερο, ανάκτηση ανταγωνιστικότητος. Οι ασιατικές οικονομίες, πρώην τίγρεις της Άπω Ανατολής, μετά τη μεγάλη και παρατεταμένη ύφεση του 1997-1998, ουδέποτε επανήλθαν στο προσκήνιο, όπως ήσαν πριν από την κρίση. Το αυτό επιβεβαιώνεται εμπειρικά με την Ιαπωνία, που έχει εγκατασταθεί σε ακαταμάχητη οικονομική στασιμότητα κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες, χωρίς να ανακάμπτει. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, η υψηλή και δύσκαμπτη νομισματική ισοτιμία έχει καταστρέψει τις προϋποθέσεις τόσο της προσαρμογής και της ανάπτυξης όσο επίσης και της ανάκτησης ανταγωνιστικότητος. Η επιβράδυνση της οικονομίας δεν έχει βελτιώσει σε τίποτα τις διεθνείς επιδόσεις είτε της Ιαπωνίας είτε των ασιατικών πρώην δράκων και τίγρεων.

Αντίθετα, το αντι-παράδειγμα προσφέρεται από τη δυτική πλευρά του Ατλαντικού. Η αμερικανική οικονομία, υπό το βάρος του πιο τερατώδους εξωτερικού ελλείμματος, δεν προσέφυγε ποτέ στην υφεσιακή αγωγή και σήμερα ανορθώνει τους οικονομικούς ρυθμούς της, χωρίς να έχει περάσει προηγουμένως από υφεσιακή θεραπευτική αγωγή. Αντίθετα, ο πρόεδρος Ομπάμα κατηγορείται από τους ακεραιόφρονες του νεοφιλελευθερισμού για τη διατήρηση της δημόσιας δαπάνης, του εμπορικού και δημοσιονομικού ελλείμματος σε υψηλά και «μη διατηρήσιμα» επίπεδα. Δηλαδή, η ιστορική εμπειρία επιβεβαιώνει ότι στην περίπτωση αυτή η ύφεση δεν βελτιώ-νει την ανταγωνιστικότητα. Η ίδια επιβεβαιώνει, επίσης, ότι η εξυγίανση δεν αποτελεί προϋπόθεση για την ανάκαμψη της οικονομίας, αλλά το αντίστροφο ισχύει: Η ανάκαμψη αποτελεί προϋπόθεση της εξυγίανσης. Μόνον όταν η οικονομία κινείται με δυναμισμό άγεται με επιτυχία στην εξυγίανση και βελτίωση της ανταγωνιστικότητος, ενώ όταν αποδυναμώνεται και καταρρέει, τότε υστερεί τόσο στο ένα πεδίο όσο και στο άλλο. Στην ιστορία, οι μείζονες μεταλλαγές οικονομικού υποδείγματος δεν έχουν πραγματοποιηθεί σε συρρικνούμενη οικονομία, αλλά σε επεκτεινόμενη, δεν έχουν υλοποιηθεί σε αποδυναμωμένη και καταρρέουσα οικονομία, αλλά σε δυναμική και ανερχόμενη. Η κρίση και ύφεση του 1930 δεν επέσπευσε τη μεταλλαγή οικονομικού και κοινωνικού υποδείγματος, αλλά καθυστέρησε τη μεταλλαγή που είχε ήδη ξεκινήσει κατά τη δεκαε-τία που είχε προηγηθεί αυτής. Η ύφεση όχι μόνον λειτουργεί ως μοιραίο εμπόδιο στην εξυγίανση, αλλά και ως «φάρμακο» και «θεραπευτική αγωγή» αποδεικνύεται χειρότερο από την ασθένεια που υποτίθεται ότι θεραπεύει, όπως ακριβώς η μεσαιωνική μέθοδος της αφαίμαξης, η οποία εξόντωνε την ασθένεια μέσω της εξόντωσης του ασθενούς! Και αυτό δεν αποτελεί ζήτημα απλής «δοσολογίας»...

Πηγή:epikaira.gr